

Русило Марина Олексіївна,
курсант 4 курсу факультету
підготовки фахівців для
органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Резворович Кристина Русланівна,
кандидат юридичних наук
завідувач кафедри цивільного права
та процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

ПРАВОВЕ ПОЛОЖЕННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Користуючись ст. 2 закону України «Про банки і банківську діяльність» можна дати визначення, що банк – це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків.[1]

Як відомо, банківські установи є юридичними особами та економічно незалежними. Банки керуються власною фінансовою політикою стосовно кожної індивідуальної особи, де в результаті закінчення процедури є отримання прибутку, що є основною метою ринкових відносин, які враховують подальший розвиток кожного клієнта, який позичав гроші і в результаті чого змінюють статус фінансування залежно від його «кредитоспроможності». Відповідальність за співпрацю між банком та клієнтом полягається на обидві сторони учасників (економічна і правова)

Згідно зі ст. 4 закону України «Про банки і банківську діяльність» Національний Банк України (далі - НБУ) має визначений перелік підвидів щодо спеціалізованих банків, а також про порядок та набуття банком статусу спеціалізованого. Отже, українські банки можуть здійснювати свою роль , у якості як й універсальних, так і спеціалізованих. Як правило, банк завжди на свій розсуд регулює напрямки діяльності, а також спеціалізації за видами операцій. Через економічні сталі правила та нормативно-правове гарантування відносно тих операцій, які були здійснені спеціалізованими банками операцій, НБУ здійснює регулювання саме їхньої діяльності.

Потрібно зауважити, що за рішенням Кабінету Міністрів України можливе створення державного банку як банка, якому 100% капіталу належить Україні (державі). [1] А також, в законі про Державний бюджет України на кожен окремий рік є передбачення про витрати на формування статутного капіталу

державного банку. [2] А що ж тоді робить сама Держава? Вона виконує реалізації доручення безпосереднього власника відносно акцій, які належать державі та знаходяться у статутному капіталі держ.банку, що виконується через органи управління держ.банку. Такими управлінськими органами є спеціальна наглядова рада, а також керівництво банку, основним органом контролю – є ревізійна комісія, яка має персональний та кількісний склад, який призначається наглядовою радою держ.банку. Президентом України призначається п'ять членів наглядової ради держ.банку, методом прийняття відповідного указу. Верховна Рада України призначає п'ять членів наглядової ради державного банку шляхом прийняття відповідної постанови. Кабінет Міністрів України призначає п'ять членів наглядової ради також шляхом прийняття відповідної постанови.

Щодо складу місцевого кооперативного банку, то мінімальна кількість учасників (мається на увазі у межах області) має бути не меншою 50 осіб. Якщо кількість учасників банку зменшилась, то кооперативний банк повинен на протязі року збільшити кількість працівників, а якщо і цього не було виконано тоді банк ліквідують або ж припиняють діяльність установи шляхом зміни організаційно-правової форми. Членами центрального кооперативного банку є місцеві кооперативні банки, тобто банк в середині банку. Зазначимо основні функції центрального кооперативного банку. Окрім передбачених законом України «Про банки і банківську діяльність», існують такі функції як централізація та перерозподіл ресурсів, накопичених місцевими кооперативними банками, а також здійснення контролю за діяльністю кооперативних банків регіонального рівня.

Органи, які управляють кооперативними банками, як правило є загальні збори учасників, рада, яка спостерігає рада та правління банку, орган контролю – є ревізійна комісія банку. Усі зазначні органи управління та контролю кооперативних банків виконують свої дії згідно закону України «Про банки і банківську діяльність».

Розберемо тих, хто може і не може бути учасниками банку. Можуть бути: юридичні і фізичні особи; резиденти й нерезиденти; держава в особі Кабінету Міністрів України або уповноважених ним органів.

Учасниками банку не можуть бути : юридичні особи, в яких банк має істотну участь; об'єднання громадян; релігійні та благодійні організації.

Реєстрація банків виконується згідно із законодавством з питань державної реєстрації юридичних/фізичних осіб, тобто підприємців з урахуванням особливостей, які встановлені главою 3 закону України «Про банки і банківську діяльність», у якому йдеться про те, що банк має право реалізувати свою діяльність тільки після того, як вони отримують банківську ліцензію. Реформування банківської установи проходить за добровільним рішенням його власників, а якщо ж ні, то примусово за рішенням НБУ. Така реформа може реалізуватись шляхом об'єднання, приєднання, розділу, виокремлення, змінення. Відомо, що держава не несе відповідальність перед

діяннями банків, а банки не відповідають за зобов'язання держав, якщо такого не передбачено законом чи встановленим договором.

Щодо усіх витрат, які пов'язані із обслуговуванням, заборгованістю, надання пільг відносно державних кредитів, то все це виконується за рахунок коштів держави. У свою чергу банки за для усунення можливих грошових поразок, повинні мати резервний фонд, який зможе у випадку чого покрити грошові збитки та втрати. Керуючись ст. 36 закону України «Про банки і банківську діяльність» можна дізнатися про розміри про розмір суми, яка має відраховуватись до створеного резервного фонду, що становить не менше 5% від загальної суми прибутку. [1]

Для того, щоб зробити загальний підсумок правового становища банків, а також їх змісту необхідно визначити основні принципи банківської діяльності.

1. Перший і значний принцип діяльності банків - є спроможність роботи в межах дійсних та наявних ресурсів. Мається на увазі, що банк може виконувати операції відносно безготівкових платежів, а також погоджувати кредити, поміж цього одержувати готівку, яка залишається в лімітах остачі грошей на кореспондентських спеціальних рахунках. Але, при цьому банківська установа повинна нести як повну відповідність між своїми джерелами і кредитними вкладками, так і добиватися змістовності характерних банківських активів завдяки мобілізованим ним ресурсами.

2. Другий принцип. Йдеться про те, що правове становище банків разом з економікою потребує можливості отримання необхідного права для того, щоб здійснити професійну діяльність тільки за наявності необхідної держ.реєстрації і відповідної ліцензії, які визначають зміст та розмір банків документами, що засвідчують правосуб'єктність та правоспроможність банків.

3. Третій принцип, але не останній по важливості говорить про взаємовідносини між банками та їх клієнтами, які створюються на основі ринкових стосунків.

4. Четвертий, завершальний принцип, відносно якого відбувається створення діяльності комерційних банків, а в результаті чого неупереджена господарська незалежність, яка допускає свободу у розпорядженні власними засобами і залученими джерелами, тощо [3].

Бібліографічні посилання:

1. Про банки і банківську діяльність: закон України в редакції від 03.07.2020 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України, Редакція від 04.10.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>
3. Бандурка О. М., Гетманець О. П., Жорнокуй Ю. М., Фінансове право Підручник МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 392 с.